

Жмур Н. В., к.ю.н.,
Лахай Є. С., Крук А. С., студентки,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПОНЯТТЯ «БЕЗПЕКИ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ» В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ ТА ЮРИДИЧНІЙ НАУЦІ

Проблема безпеки цивільної авіації, а також потреба в її правовій охороні, існувала з часу перших польотів повітряних суден. Перший в історії правовий акт, що регулював польоти повітряних суден (постанова паризької поліції від 23 квітня 1784 р.), стосувався саме безпеки: вводилась дозвільна система польотів та встановлювались деякі правила пожежної безпеки для повітряних куль [2, с. 46].

Проблема полягає в тому, що тлумачення понять «безпека цивільної авіації» та похідного від нього «забезпечення безпеки цивільної авіації» є неоднозначною. Адже забезпечення безпеки авіації неможливе без ясного розуміння мети, того, що саме складає безпеку цивільної авіації. Тому надзвичайно важливе теоретичне і практичне значення має з'ясування змісту поняття «безпека цивільної авіації». Теоретичне значення полягає в тому, що без такого визначення неможливе дослідження безпеки цивільної авіації взагалі. Практичне значення визначення змісту цих понять має, передусім, для нормотворчості, хоча ним і не обмежується. Проблема якості законодавства як ніколи гостро стоїть сьогодні перед Україною. Надзвичайно актуальним, враховуючи стратегічний зовнішньополітичний курс України на інтеграцію до Європейського Союзу, є приведення національного законодавства і нормотворчої діяльності у відповідність з європейськими стандартами. Ця не може ефективно працювати в умовах низької якості нормативного забезпечення, що в сфері забезпечення безпеки авіації може мати катастрофічні наслідки. Чітке, повне і точне визначення термінів в законодавстві полегшує його тлумачення, що важливо для його правильного застосування.

Виходячи з аналізу законодавства і наукової літератури, «цивільна авіація – це всі види підприємств, організацій та установ, діяльність яких спрямована на створення умов та використання повітряного простору за допомогою цивільних повітряних суден в господарських або інших невійськових цілях». Перевагами такого визначення є те, що воно базується на понятті «цивільне повітряне судно», яке визначається в ст. 3 Чиказької конвенції [3], ст. 15 ПКУ [4], та інших нормативних документах, вказуються цілі, з якими цивільна авіація може використовуватись.

У літературі вважається, що поняття «безпека» увійшло до вжитку з

1190 року і «означало спокійний стан духу людини, яка вважала себе захищеною від будь-якої небезпеки» [5, с. 137]. Забезпечення безпеки держави, суспільства та громадянина, в усі часи тісно пов'язувалося з боротьбою зі злочинністю. Це саме стосується і безпеки цивільної авіації. Одним з перших законів, що встановлював кримінально-правову охорону безпеки авіації був прийнятий в Німеччині в 1922 році. Безпека цивільної авіації є об'єктом посягання ряду злочинів і, на наш погляд, також адміністративних правопорушень, і, як важливе суспільне благо, потребує посиленої охорони. Без її правильного визначення завжди буде існувати загроза неправильної кваліфікації правоохоронними органами діянь, що містять ознаки правопорушення і становлять небезпеку для нормальної і безпечної діяльності авіації і авіаційних об'єктів. Таке розуміння безпеки (як захищеності від злочинних посягань) набагато вужче від прийнятого зараз.

Закон України «Про транспорт» (ч. 1 ст. 3) [1] визначає завданнями державного управління в галузі транспорту зокрема «безпечне функціонування транспорту», що для авіаційного транспорту фактично відповідає поняттю безпека авіації, і «охорону навколишнього природного середовища від шкідливого впливу транспорту», що, по відношенню до авіаційного транспорту, виражається терміном «забезпечення екологічної безпеки авіації». Метою Державної програми авіаційної безпеки цивільної авіації, затвердженої Законом України «Про Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації», «є створення адміністративно-правових засад щодо забезпечення авіаційної безпеки та ефективності діяльності цивільної авіації» [6]. Цим законом визначено також основні завдання Програми: здійснення заходів із забезпечення захисту, охорони та безпеки пасажирів, членів екіпажу, авіаційного персоналу, повітряних суден, об'єктів аеропорту та об'єктів радіонавігаційного забезпечення незалежно від їх форм власності та підпорядкованості [6].

Найбільш повно забезпечення безпеки цивільної авіації в Україні треба визначати як забезпечення безпеки цивільної авіації (в тому числі повітряних суден незалежно від країни реєстрації) на території України, в повітряному просторі, що перебуває під юрисдикцією України, а також забезпечення безпеки повітряних суден, внесених до Державного реєстру цивільних повітряних суден України, за межами України з моменту, коли всі зовнішні двері повітряного судна зачинені після посадки (пасажирів) до моменту, коли будь яка з таких дверей буде відчинена для висадки.

Література

1. Про транспорт: Закон України від 10 листопада 1994 р. № 232/94 // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 51. – Ст. 446.
2. Грабарь В. Э. История воздушного права / В. Э. Грабарь // Вопросы воздушного права. – М.: Изд-во «Авиахим», 1927. – Вып. 1. – С. 39-56.
3. Конвенция о международной гражданской авиации от 7 декабря 1944 г.

(с измен. и дополн., внесенными Протоколом от 10 мая 1984 г.) // Офіційний вісник України. – 2004. – № 40. – Ст. 2667.

4. Повітряний кодекс України від 19 травня 2011 р. № 3393-VI // Офіційний вісник України. – 2011. – № 46.

5. Бордунов В. Д. Правовой механизм деятельности международных авиационных организаций / В. Д. Бордунов. – М.: Наука, 1989. – 168 с.

6. Міщук В. В. Транспортне право України: курс лекцій: навч. посіб. / В. В. Міщук; М-во освіти і науки України, Київ. держ. акад. вод. трансп. ім. П. Конашевича-Сагайдачного. – 2-е вид., допов., випр. – Хмельницький: ХУУП, 2008. – 487 с.

УДК 349.6:6297(043.2)

Жмур Н. В., к.ю.н.,
Поліщук Г. В., студентка,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ВИМОГИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ АВІАЦІЙНОЇ ТЕХНІКИ

В останні десятиліття люди усвідомили, що поряд із проблемами соціально-економічного характеру найбільш актуальними є питання забезпечення екологічної безпеки. Одним з найважливіших є питання охорони навколишнього природного середовища від негативного впливу авіації.

Складовою безпеки авіації є екологічна безпека.

Зокрема, в ч. 2 ст. 4 Повітряного кодексу України визначено, що Державне регулювання діяльності в галузі авіації та використання повітряного простору України полягає у формуванні державної політики та стратегії розвитку, визначенні завдань, функцій, умов діяльності в галузі авіації та використання повітряного простору України, застосуванні заходів безпеки авіації, прийнятті загальнообов'язкових авіаційних правил України, у здійсненні державного контролю за їх виконанням та встановленні відповідальності за їх порушення [1].

Так, серед важливих міжнародних здобутків України можна виділити підписання Україною Рамкової Конвенції ООН про зміну клімату та ратифікацію Кіотського протоколу. Цим самим Україна взяла на себе певні зобов'язання щодо впровадження політики зниження викидів парникових газів. Україна входить до двадцятки найбільших забруднювачів планети і несе свою частку відповідальності за негативні наслідки господарської діяльності. Так, основні міжнародні стандарти та рекомендована практика ІКАО в сфері екологічної безпеки цивільної авіації містяться як в Додатку 16 до Чикагської конвенції, так й в окремих рекомендаційних документах. Відповідно у національному законодавстві